

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Tuula Haatainen
Arbetsminister

Nordiska Rådet

20.5.2021

Svar på skriftlig fråga från Nordisk Råd om gränspendlares ekonomiska kompensation (E 8/2021)

Ordförandeskapet för Nordiska ministerrådet svarar genom detta brev till den skriftliga fråga som nämns i rubriken. Nedan finns separata svar på frågorna 1, 2 och 4. När det gäller fråga 3 finns det i slutet ett gemensamt svar på frågan om barnens rättigheter till att träffa sina föräldrar som gäller alla nordiska länder.

Island, Grönland och Åland ansåg att de inte behöver utarbeta något separat svar på frågan om gränspendlare. Färöarna gav ett separat svar, men konstaterade att situationen skiljer sig från de nordiska länder som gränsar till varandra.

I den skriftliga frågan önskas svar av de nordiska regeringarna på följande frågor:

- 1) Hur skyddar de nordiska regeringarna gränspendlare ekonomiskt då gränserna är stängda?
- 2) Vem bär ansvaret för den ekonomiska kompensationen för gränspendlares uteblivna lön?
- 3) Hur skyddas barnens rättigheter till att träffa sina föräldrar som befinner sig på andra sidan gränsen i de nordiska gränsregionerna?
- 4) Har de nordiska regeringarna satt igång ett samarbete för att lösa gränspendlarnas ekonomiska kompenseringsfrågor?

Enligt frågan är situationen idag ohållbar för gränspendlare som hindrats från att arbeta på grund av stängda gränser. Arbetstagare i olika länder har blivit utan sociala skyddsnät och uppmuntrats använda sin semesterersättning eller ta ut semester. I tillägg till arbetsrelaterad gränspendling är det många nordbor som har familj och barn på andra sidan gränsen. Barns rättigheter måste tryggas så att familjependlare kan hälsa på sina barn på ett praktiskt genomförbart sätt och utan ekonomisk påfrestning.

I frågan fästs uppmärksamhet vid en viktig fråga som också gäller kärnan i det nordiska samarbetet, dvs. arbetskraftens fria rörlighet. Covid-19-pandemin har försvårat situationen särskilt när det gäller gränspendlare. De nordiska regeringarna är väl medvetna om utmaningarna i anslutning till detta och alla gör sitt bästa för att problemen ska kunna lösas snabbt och effektivt.

Också Gränshinderrådet registrerar omsorgsfullt olika hinder för rörligheten och uppdaterar uppgifterna om läget regelbundet. Av dessa rapporter får också regeringarna värdefull information om covid-19-pandemins konsekvenser i gränsområdena.

Frågorna 1-2: Hur skyddar de nordiska regeringarna gränspendlare ekonomiskt då gränserna är stängda? Vem bär ansvaret för den ekonomiska kompensationen för gränspendlares uteblivna lön?

Social trygghet samordnas genom bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Grundprincipen enligt regelverket är att endast en stats lagstiftning ska vara tillämplig. En person som arbetar som anställd omfattas enligt samma regelverk av arbetslandets lagstiftning.

Det innebär att när gränsarbetaren har kvar sin anställning i ett land så är det också det landet som ansvarar för den sociala tryggheten. En gränsarbetare som blir delvis eller periodvis arbetslös ska få sin rätt till ersättning prövad från det land där de hade sin anställning, på samma sätt som om personen hade varit bosatt där. Om gränsarbetaren däremot blir helt arbetslös är det bosättningslandets regler som gäller och då är det också det landet som ansvarar för ersättning.

Administrativa kommissionen har i fråga om samordning av de sociala trygghetssystemen kommit överens om tidsbegränsade arrangemang i pandemiläget för att trygga rättigheterna till social trygghet för gränspendlare.

Sverige

Inreserestriktionerna som de nordiska länderna har vidtagit för att bekämpa covid-19-pandemin har haft stor påverkan för de annars så integrerade nordiska gränsregionerna. Det har periodvis varit en mycket svår situation. För att de svenska inresereglerna ska vara så ändamålsenliga som möjligt och inte medföra alltför negativa konsekvenser har Sverige under pandemin infört ett flertal undantag från testkravet. Ett antal av dessa undantag har införts med särskilt hänsynstagande till det gränsnära utbytet som sker mellan Sverige och våra nordiska grannländer, t.ex. för att den gränsnära arbetspendlingen ska kunna fungera.

När det gäller fråga 2 hänvisar vi till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.

Norge:

For å begrense importsmitte til Norge ble det 29. januar 2021 innført strenge innreiserestriksjoner. Fra midnatt mandag 1. mars ble det lettet noe på restriksjonene ved å åpne for at dagpendlere fra Sverige og Finland igjen kan komme på jobb i Norge, under et strengt test- og kontrollregime. Samtidig er det fortsatt mange som berøres av forbudet, og som også har opptjent rettigheter i folketrygden. Regjeringen har derfor innført en ny ordning som gir delvis kompensasjon til utenlandske arbeidstakere fra EØS-området som ikke kan møte på jobb i Norge på grunn av innreiserestriksjonene.

For å få rett til kompensasjon må arbeidstakeren være ansatt hos en arbeidsgiver i Norge og ha påbegynt arbeidet i Norge per 29. januar 2021.

Ytelsen vil bli utbetalt som sykepenger og følge sykepengeregelverket så langt det passer, men med en kompensasjonsgrad på 70 prosent. Arbeidsgiver har plikt til å forskuttere ytelsen og kreve refusjon fra Arbeids- og velferdsetaten. Ordningen vil i sin helhet bli finansiert av folketrygden. Kompensasjon gis for hele perioden fra 29. januar og framover.

Nødvendige lovvedtak og forskrifter om ordningen var på plass 16. april 2021.

Danmark:

Danmark har ikke lukket grænsen for arbejdskraft, hvorfor man kan indrejse i landet med henblik på varetagelse af et arbejde. Fra 9. januar har alle indrejsende skulle fremvise en negativ covid-19 test. Fra d. 7. februar har der herudover været krav om test efter indrejse, og isolation uden for arbejdstiden efter indrejse for tilrejsende arbejdskraft.

Personer med bopæl i grænseregioner er undtaget fra testen efter indrejse, og der gælder visse undtagelser fra isolationskravet med henblik på at sikre mobilitet til og fra grænseregionerne. Som en del af en gradvis genåbning af rejseaktiviteten er der pr. 1. maj indført undtagelser for udlændinge, som har fast bopæl i orange EU- og Schengenlande, og som er vaccineret i EU- og Schengenlande,

For så vidt angår ansvaret for en arbejdstagers økonomiske kompensation i tilfælde af hindring af indrejse henvises til ovenstående generelle svar angående lovvalgsreglerne i forordning 883/04.

Finland:

För Finlands del kan de ekonomiska problem som nämns i frågorna, dvs. hinder för personer att arbeta och avbrott i löneutbetalningen på grund av stängda gränser, inte anses vara betydande. Detta gäller några tiotals personer, och ministerierna har inte fått besked om några problem i anslutning till detta. I den nationella beredningen har man inte tagit ställning till de omständigheter som nämns i frågorna.

Färöarna:

Færøske grænsependlere var omfattede af regeringens første hjælpepakke. Den første hjælpepakke var rettet mod private arbejdspladser, som var påvirket af smitteforebyggende tiltag. Der er dog ikke eksempler på, at udenlandske arbejdsgivere søgte om udbetaling til deres færøske arbejdstagere. Den første hjælpepakke trådte ud af kraft 1. september 2020.

I forbindelse med spørgsmålet skal det påpeges, at færøske pendlere ikke pendler på samme måde som pendlere i de Nordiske Lande, hvor der er landfast grænse. Færøske pendlere er typisk i arbejdslandet i nogle uger og hjemme i nogle uger ad gangen.

Grænsen mellem Færøerne og Danmark har ikke været stængte, og selv om karantænekrav har været gældende, har arbejdskraft haft adgang til Færøerne under hele "Corona perioden". Flyruterne til Island og Norge har i stor stil været påvirket af karantænekravene i disse lande med næsten ingen flyvning til disse lande siden efteråret 2020. Siden januar i år har Atlantic Airways fløjet en gang om ugen til Norge. Efter planen påbegyndes flyvningen til Island igen i maj.

Såfremt færøske grænsependlere er syge med Covid-19 eller mister indtægt i forbindelse med pålagt karantæne, har de ret til sygedagpenge fra det offentlige.

Fråga 4: Har de nordiska regeringarna satt igång ett samarbete för att lösa gränspendlarnas ekonomiska kompensering?

Sverige:

Den svenska regeringen fäster stor vikt vid att arbetspendlingen, särskilt i gränsregionerna, ska kunna upprätthållas med så få hinder som möjligt, trots de restriktioner som införts på grund av pandemin. Flertalet bilaterala möten har hållits mellan representanter från den svenska och norska regeringen för att lösa en del problem som har uppstått för dem som pendlar till Norge. Norge har nyligen gett besked om att de gränspendlare som inte kunnat ta sig till sina arbeten kommer att ges kompensation. Det är ett positivt besked och visar att de nära kontakter vi har haft med vårt grannland har gjort skillnad.

Den svenska regeringen kommer att fortsätta verka för att lösa ut de gränshinder som återstår och arbeta för att arbetspendlingen mellan Norge och Sverige ska kunna återupptas i sin helhet så snart det är möjligt.

Norge:

Det har vært kontakt om saken på ministernivå fra Norge til ministre i andre nordiske land, og den norske regjeringen anser det som viktig å ha en god dialog med sine nordiske naboland om saker av felles interesse. Varigheten og den nærmere innretningen av innreiserestriksjonene vurderes fortløpende i tråd med smitteutviklingen og opp mot alternative og mindre inngripende tiltak.

Danmark:

Der henvises til svaret på spørgsmål 1-2

Finland:

Liksom alla andra nordiska länder anser också Finland att det är viktigt att regeringarna samarbetar för att finna en lösning på problemen som gäller gränspendlare. Lösningen ska vara balanserad med beaktande av både ekonomiska och folkhälsomässiga faktorer.

Färöarna:

Den færøske regering har ikke været i kontakt med andre nordiske regeringer omkring økonomisk kompensation til grænsependlere.

Fråga 3) Hur skyddas barnens rättigheter till att träffa sina föräldrar som befinner sig på andra sidan gränsen i de nordiska gränsregionerna?

De nordiska länderna åtar sig att se till att barns rättigheter förverkligas även i denna utmanande pandemisituation. Varje land överväger detta mot bakgrunden av befintliga reserestriktioner eller hälsoskyddsåtgärder. Det gemensamma målet är minimera praktiska och ekonomiska hinder.

På alla mina nordiska kollegers vägnar vill jag säga att vi fortfarande vill ha ett fungerande samarbete för att främja den fria rörligheten i Norden.

Med vänlig hälsning

Tuula Haatainen
Arbetsminister